

Razlogi, standardi in postopki za pripravo analize tveganja zaradi škodljivih organizmov

Anita Benko Beloglavec, dr. Alenka Zupančič

Priprava analize tveganja in poročanje ob
najdbah škodljivih organizmov rastlin
Ljubljana, 17. december 2014

Kaj je analiza tveganja?

- Kombinacija verjetnosti in vpliva
 - Kaj se lahko zgodi? Kaj nas lahko skrbi?
 - Kakšna je verjetnost, da se bo nekaj zgodilo?
 - Koliko bo škode?

Ocena

- Kaj lahko naredimo?

Ukrepi

- Obveščanje o tveganju in se sporazumeti o učinkovitih in izvedljivih ukrepih

Obveščanje

Kaj je analiza tveganja za ŠO?

- **FAO - ISPM 5**
 - Postopek vrednotenja bioloških ali drugih znanstvenih in ekonomskih dokazov, da se ugotovi ali je potrebno nadzorovanje škodljivega organizma in določi intenzivnost fitosanitarnih ukrepov, ki bi jih bilo potrebno izvesti (FAO, 1995); revizija IPPC, 1997)

IPPC vs WTO-SPS

IPPC – Glavni principi

Države imajo pravico do uporabe fitosanitarnih ukrepov toda ukrepi morajo biti:

- ✓ Uporabljeni kadar so nujni
- ✓ Tehnično upravičeni
- ✓ Nepristranski
- ✓ Transparentni/
- ✓ Omejujoči do meje za preprečevanje tveganja

WTO - SPS Agreement

Fitosanitarni ukrepi morajo biti:

- ✓ Skladni z mednarodnimi standardi
- ✓ Upravičeni, na podlagi znanstvenih spoznanj in dokazov
- ✓ Transparentni / objavljeni / nepristranski
- ✓ Omejujoči do meje za dosego ustreznega nivoja zaščite

Zakaj se pripravi PRA?

- Za oceno in obvladovanje tveganja zaradi določenega ŠO v pošiljkah v mednarodni trgovini
- Ugotoviti in oceniti tveganje za kmetijske in okrasne rastline, gozd in okolje zaradi ŠO
- Za pripravo seznama nadzorovanih ŠO
- Za pripravo seznama prepovedih rastlin in rastlinskih proizvodov
- Za iskanje primernih ukrepov

IPPC – standardi za analizo tveganja

- ISPM št. 2 (2007): Okvir za analizo tveganja.
- ISPM št. 11 (2004): Analiza tveganja za karantenske škodljive organizme vključno z analizo tveganja za okolje in spremenjene žive organizme.
- ISPM št. 21 (2004): Analiza tveganja za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme.

EPPO standardi za PRA

- Sheme za PRA na podlagi ISPM standardov
 - PM 5/1(1) Seznam informacij za PRA
 - PM 5/2(2) PRA ob najdbi ŠO v uvozni pošiljki
 - PM 5/3(5) Podporna shema za odločitve o karantenskih ŠO
 - PM 5/5(1) Shema za podporo pri odločanju pri hitri analizi tveganja za ŠO
 - PM 5/7(1) Določanje prednosti pri pripravi PRA za poti vnosa za rastline za saditev

Kdaj se pripravi PRA?

- Škodljiv organizem

- Pot vnosa

- Preverjanje ustreznosti
politike zdravja rastlin
oziroma ukrepov

PRA za škodljive organizme

- ŠO je osnova za analizo tveganja
- Preuči vse možne poti vnosa

PRA za škodljive organizme v uvozni pošiljki

- EPPO PM 5/2(2) PRA ob najdbi ŠO v uvozni pošiljki ali
- PM 5/5(1) Shema za podporo pri odločanju pri hitri analizi tveganja za ŠO
 - najdba ŠO (novega tujerodnega) v uvozni pošiljki

PRA za škodljive organizme

- EPPO PM 5/5(1)
 - nova najdba ali izbruh KŠO na ozemlju Slovenije,
 - novi znanstveni podatki o
 - pojavu ŠO na novem območju (kjer prej ni bil navzoč) ali
 - povzročanju večje gospodarske škode na območju porekla ali
 - ponavljajočih se najdbah v mednarodni trgovini,

PRA za škodljive organizme

- EPPO PM 5/5(1)
 - pregled že pripravljene ocene tveganja (na primer zaradi možnosti izbrisa KŠO s seznama)
 - organizem je bil odkrit kot nov vektor škodljivega organizma
 - ponavljajoče najdbe karantenskega ŠO na uvoznih pošiljkah

PRA za pot vnosa

- EPPO PM 5/5(1)
- Identifikacija poti vnosa ki predstavljajo potencialno tveganje
- Preverjanje novih trgovskih poti
 - uvoz iz države iz katere še ni bilo specifične pošiljke
 - uvoz novih vrst rastlin
 - vloga za uvoz rastlin za znanstvene namene brez fitosanitarnega spričevala
- Temu lahko sledijo PRA za posamezne ŠO, ki so lahko potencialni KŠO

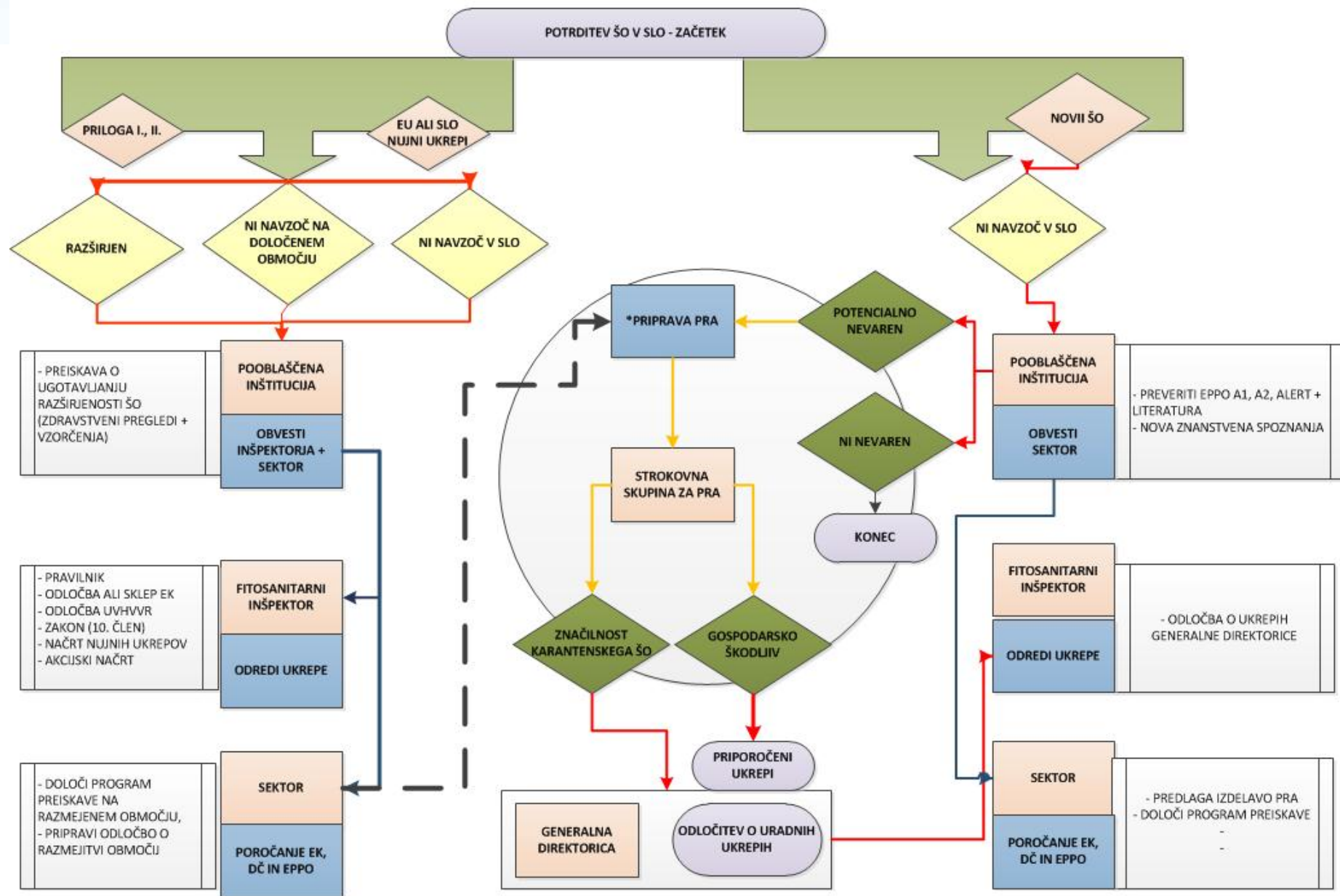

Preverjanje veljavnih ukrepov

- EPPO PM 5/5(1) ali
- PM 9/17 Shema za odločitev o ukrepih med izbruhom
 - Revizija predpisanih ukrepov zaradi spremembe statusa ŠO ali preverjanja učinkovitosti ukrepov ali novih tretiranj..)

Strokovna skupina za analizo tveganja na področju zdravja rastlin

- Imenovana s sklepom generalne direktorice
Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo
rastlin (št. U3430-63/2014-11z dne 4.12.2014)
 - dr. Gregor Urek (KIS)
 - dr. Irena Mavrič Pleško (KIS)
 - dr. Tanja Dreo (NIB)
 - dr. Ivan Žežlina (KGZ Nova Gorica)
 - Dr. Sebastjan Radišek (IHPS)
 - dr. Dušan Jurc (GIS)
 - Administrativna podpora: UVHVVR

Naloge strokovne skupine

- Podajanje predlogov za pripravo analize tveganja za nove ali karantenske škodljive organizme rastlin v naslednjih primerih:
 - ob novih najdbah ali ob izbruhih novih ali karantenskih škodljivih organizmov v Sloveniji ali drugih DČ,
 - pri prvi najdbi ali ponavljajočih se najdbah novih ali karantenskih škodljivih organizmov na uvoznih pošiljkah oziroma pri novih trgovskih poteh,
 - na podlagi novih znanstvenih podatkov o pojavu novega ali karantenskega škodljivega organizma na novem območju ali povzročanju večje gospodarske škode ali ponavljajočih se najdbah v mednarodni trgovini.

Naloge strokovne skupine

- Dajanje strokovnih mnenj o analizah tveganj pripravljenih s strani strokovnjaka ali skupine strokovnjakov, z namenom pregleda ustreznosti vsebine in skladnosti z uveljavljenimi shemami analiz tveganj in priprava poročila o analizi tveganja;
- Na podlagi analize tveganja predlaga fitosanitarne ukrepe, ki znatno zmanjšajo tveganje vnosa in širjenje škodljivih organizmov;
- Razvija sheme za pripravo analize tveganja in smernice za njihovo izvajanje;
- Druge naloge v zvezi z analizami tveganja.

paradižnikov molj

HSVd,
CBCVd

GPGV

Popillia japonica

platanov obarvani rak
(*Ceratocystis platani*)

rjavenje borovih iglic
(*Scirria acicola*)